

DORU CIUCESCU

**GRECIA
NĂBĂDĂIOSULUI
ÎNAMORAT,
ZEUS
(EDITIȚIE ADĂUGITĂ ȘI REVIZUITĂ)**

un praghez, un varșovian și un est-berlinez. Aceste personaje au învățat într-un fel sau altul să vorbească românește și s-au născut imediat după anul 1945, când tancurile Kremlinului au intrat în țările lor și au impus comunismul. În anii '70 din secolul al XX-lea, toate personaje principale au început să acorde asistență didactică în învățământul liceal din Casablanca, unde au locuit în aceeași clădire, pe care localnicii au denumit-o "gulag", deoarece chiriașii au provenit numai din lagărul comunistoid. După circa o jumătate de deceniu, personajele principale din roman s-au autoexilat în Maroc. În "toamna revoluțiilor" din 1989, aceste personaje s-au întors pe rând acasă, imediat după ce regimurile comuniste au căzut în țările lor. Moscovitul s-a întors ultimul, după 26 decembrie 1991, când Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste s-a destrămat.

CUPRINS

- De ce a fost ucis Esop la Delfi? / 5
- Oracolul din Delfi - "buricul Pământului" / 11
- Calea Sacră din Delfi și... cum s-a născut Afrodita din spuma mării / 15
- Templul lui Apollo, din Delfi / 19
- Gimnaziul din Delfi și... cicatricea lui Odiseu (Ulise) / 23
- Stadionul Jocurile Pitice din Delfi / 26
- Sanctuarul Atenei Pronaia, din Delfi / 30
- Pescărușii flămânzi, de la Muntele Athos / 34
- "Ortodoxiada" de la Sfânta Meteora / 38
- Hârzobul de la Sfânta Meteora / 42
- De la atelierul de icoane,
din Zindros,
la izvorul tămăduitor de ochi,
din Valea Tempi
și... cele patru Sfinte Paraschiva
(Sfânta Vineri)... / 46

Paște la Catedrala Mitropolitană Buna Vestire,
din Atena și... o dilemă demiurgică
a mitologiei grecești:
creatorul omenirii (Zeus, Prometeu...) / 53

Homer – numele generic
al unor poeți anonimi? / 57

Muntele Olimp și mitul nașterii lui Zeus / 61

Patroana capitalei Greciei – Atena,
fiica sărmanei Metis, sau...
nașterea cu securea din țeasta lui Zeus... / 65

Insula Creta, destinația exotică
a "taurului" Zeus,
când a răpit-o pe fecioara Europa / 69

Orașul Corint,
epistolele Sfântului Apostol Pavel
către corintieni și... pătimirile Eghinei,
datorate înflăcăratului Zeus / 73

Canalul Corint și...
Calisto – amanta atotputernicului Zeus,
creator de constelații... / 78

Suveniruri - kitsch și...
seria încurcăturilor... erotice ale lui Zeus
a continuat cu Antiopa / 83

Săpăturile arheologice ale lui Schliemann
la "bogatul Micene" și...
Zeus, pofticios de... Danae / 88

Argolida și...
cum a pedepsit-o
geloasa Hera pe Io,
din cauza lui Zeus,
un soț cam stricat / 94

Nauplin și...
o "zeească" poveste de amor cu Maia / 100

La Epidaur cu zeul medicinei și...
"cucul" Zeus, încălzit la sânul Herei / 106

Altarul din Olimpia al jocurilor olimpice și...
jocul dragostelor olimpianului Zeus cu Leto / 112

Moaștele din Patras ale Sfântului Apostol Andrei,
patronul României, și...
amorul dintre Zeus și Mnemosina
- părinții muzelor / 118

Megastructura podului Rio - Antirrio și...
dubla naștere (din Semela și... Zeus)
a lui Dionisos / 124

Epirul și Zeus, înamorat de Demetra / 131

Româncele emigrante
din feribotul spre insula Corfu și...
Herakles - fructul amorului lui
Zeus cu Alcmena / 136

Termopile și...
șiretlicul "lebedoiului" Zeus,
amorezat de Leda / 142

Seară grecească, muzică, dans,
mâncăruri specifice și...
istoria "gay"
cu Zeus și Ganimedede / 147

Palatul Ahileion din insula Corfu,
al cuplului imperial
Franz Joseph - Elisabeta (Sisi) și...
idila dintre Odiseu și Nausica / 153

"Mitologiada" de la Acropola Atenei / 158

Vaporul spre insula Eghina și...
serialul de râsu-plânsu cu Afrodita și trioul:
Hefaistos, Ares și Adonis / 164

Moaștele din Eghina
ale Sfântului Nectarie,
vindecătorul de cancer, și...
iubirile din interes ale argonautului Iason
cu Medeea și Glauca (Creuse) / 169

Salonic, epistolele
Sfântului Apostol Pavel
cătreci tesaloniceni și...
mărul discordiei în războiul troian și...
între turiști / 175

"Mediterraneeada" de la Paralia Katerini / 180

La Cap Sounion, Missolonghi... Grecia,
unde Byron a exclamat:
"Este singurul loc,
unde m-am simțit vreodată fericit!" / 183

Nota bene

*

Cărți de Doru Ciucescu,
membru al Uniunii Scriitorilor
din România / 187

Această carte se dedică
mamei mele, Aurora,
tatălui meu, Ioan,
soției mele, Ella,
fiului meu, Eduard,
nepotului meu, Ștefan.

DE CE A FOST UCIS ESOP LA DELFI?

A veni de la Gravia spre Delfi înseamnă a urca zecile de serpentine de pe versanții năucitori ai Muntelui Parnas, al cărui pisc culminant de 2.459 metri – Liakura – avea o imensă cușmă de zăpadă strălucitoare, în ciuda faptului că ne aflam în ultima decadă a lui aprilie. La un moment dat eram atât de sus, încât a început să se zărească întinderea de un albastru nemărginit a Golfului Corint.

În autocar se discuta despre lupta legendară a zeului Apollo, care, pentru a-i salva pe delfieni, l-a omorât cu săgeți pe balaurul Piton. Bacșiana Dolăroiu, ghida grupului, o doamnă între a doua și a treia tinerețe, blondă de ocazie, îmbrăcată în culori stridente, de pictură naivă, a catadicsit să ia microfonul și să-și improvizeze introducerea favorită...

- Vă dau o explicație suplimentară, dar nu... nu... nu vă cer să mă plătiți, cum pretind alți ghizi. Ah, ce imaginație bogată aveau grecii antici! Pentru fiecare fenomen al naturii ei au creat - atenție! - chiar mai multe zeități. Eu cunosc foarte bine mitologia greacă, plină de zei, semizei sau eroi și vă pot oferi orice amănunt doriți. Dumneavoastră știți că se obișnuiește ca la sfârșitul excursiilor să se facă o chetă pentru ghizi și șoferi. Dar eu nu voi accepta, chiar dacă va fi vorba de euro sau dolari. Să revenim, așadar, la discuția pe

care ați început-o. Vă voi spune ceva foarte important: după izbânda împotriva șarpelui Piton, Apollo a mai primit numele de Pitianul, preteasa oracolului din Delfi a fost numită Pitia, iar jocurile organizate în aceeași localitate au căpătat numele de Jocuri Pitice.

Acricicel Tocilescu, profesor universitar de istorie, în pragul pensionării, la o "vârstă sexigenară", cum obișnuia el să se alinte, de statură sub medie, cap rotund de copil dolofan, bălăbănind pe un gât lung și subțirel, de marionetă, ochi albaștri, cu luminițe jucăușe, ochelari pe vârful unui nas bont, mustață cu peri sidefați, rari, dispuși în evantai până la pomeții obrazilor, gură cu buze groase, veșnic umede, libidonoase, aer bonom, dornic mereu să împărtășească din cunoștințele sale, chiar și neîntrebat, a dus discuția spre alt făgaș:

- Pe aici a urcat Esop spre Delfi, unde și-a găsit sfârșitul, fiind ucis de delfieni. Știți care a fost motivul?

Tăcere filosofică, apăsătoare. Apostroful Grămăticu, profesor universitar la o facultate de litere, de același leat cu Tocilescu, dar longilin, sfrijit, urecheat, puțin asimetric, mustața "muscă", vopsită, pleoape ridate, ochii de un albastru oțel călit, privire tăioasă, cercetătoare, dar estompată de trecerea anilor, cearcăne vineții, ten uscat, nas lung, cu nări dezvelind peri negri, gură cu buze subțiri și strânse, având aceeași deformare profesională a prelegerii, însă invidios pentru logoreea colegului său istoric, a intervenit:

- Esop a trăit între anii 620 și 560, înainte de Hristos. Se pare că nu a fost un om chipeș,

fiind ghebos, întunecat la față și, pe deasupra, gângav. Fabulele lui au fost culese pentru prima oară de Demetrios din Faleron un secol mai târziu și, apoi, au fost puse în versuri de către Babrios și Fedru. Esop a fost un simplu sclav, care a fost cumpărat de bogătașul Iadmon din Samos. Datorită înțelepciunii de care Esop a dat dovadă, stăpânul său l-a eliberat din sclavie. Imediat, el s-a hotărât să călătorească, fiind însoțit în marea parte a peregrinărilor lui de Rodopis, de o frumoasă sclavă, care a ajuns, ulterior, curtezana faraonului Amasis.

Unul dintre studenții din grup, Sofistoc Albănoapte, un băiat cu statură de aruncător de greutate, dar mai mult gras decât mușchiulos, cu ochi verzi, mari a mirare, dotat cu un smoc de fire blonde, rare, lăsate să crească haotic în vârful bărbiei, ca o țacălie, ca să compenseze stadiul de tulei al bărbii, cu o voce strident de subțire, cam rebel de felul lui - o trăsătură caracteristică majorității tinerilor din orice generație - n-a mai avut răbdare:

- Întrebarea era: de ce a fost ucis Esop aici, la Delfi?

- Vă răspund imediat, un piculeț de răbdare. Se pare că Esop a ajuns sfetnic de taină al lui Cresus, regele Lidiei. De acolo, el a fost trimis într-o misiune de "bunăvoință" aici, la oracolul din Delfi. Se spune că Esop îi ironiza pe delfieni, datorită aroganței lor. Apoi, pe nedrept, el a fost acuzat de sustragerea din templul lui Apollo a unei statui de aur, care îl reprezenta chiar pe zeul luminii, faptă care se pedepsea cu moartea. Atunci, Esop a început să strige:

"Delfieni, fiecare dintre voi să dea la iveală ce ar avea de gând să ducă în ascuns!" La auzul acestor vorbe, locuitorii din Delfi l-au judecat, sumar, de impietate – delict foarte grav pe vremea aceea - și l-au omorât, aruncându-l de pe stânca situată deasupra izvorului Castalia.

...Popas binevenit pentru autocar. Impresionat de sfârșitul crud al lui Esop, m-am apropiat de profesorul Grămăticu, rugându-l să comenteze, pe scurt, opera fabulistului antic. Satisfăcut că nu l-am consultat pe istoric, el nu s-a lăsat mult așteptat, vorbind ca din carte:

- Fabula este o specie a genului epic, alegorică, în versuri sau în proză, având ca personaje animale, plante, lucruri, prin care se satirizează, în scop moralizator, deprinderi, năravuri, mentalități umane. Primele încercări au fost realizate în Egipt, în secolul al XXVIII - lea înainte de Hristos, sub forma unor cărți de înțelepciune, în care apar metafore cu animale și personificări, conținând maxime, sentințe și reflexii morale. Unul dintre aceste volume se numește "Înțelepciunea lui Ptahotep". În Mesopotamia secolului al IX - lea au circulat oral diverse versiuni ale cărții "Înțelepciunea lui Ahikar", cel mai vechi papyrus descoperit fiind scris în secolul al V - lea. Un secol mai târziu, într-o culegere de proverbe scrijelite pe tăblițele sumeriene apar pilde cu animale, ca de exemplu "Calul și catârul". Tot în această perioadă, poetul grec Hesiod a scris poeme didactice cu motive fabuliste, cum ar fi "Șoimul și privighetoarea". În secolul al VI - lea a apărut legenda cu cei șapte înțelepți, printre care se

număra Esop, alături de Tales din Milet și alții. Aceste metafore cu animale și personificări își au originea și în mitologia locului, conform căreia mirmidonii, populația antică din Tessalia, s-ar fi tras din furnici, care în limba greacă sunt denumite "mirmekos".

- Care este mitul?

- Mitul are mai multe variante. Eu voi spune una dintre ele. La început a fost Mirmidon, fiul lui Zeus cu muritoarea Eurimedusa.

- Scuzați-mă, puteți să ne spuneți unele detalii ale acestui mit erotic? a întrebat studentul, pe un ton precipitat.

- Nu cunosc!

- Continuați, vă rog, am intervenit eu.

- Mirmidon i-a cerut lui Zeus să-i trimită un grup de războinici, iar tatăl său a transformat un număr de furnici în soldați. El a devenit rege al acestei populații. El a avut ca urmaș la tron pe fiul său Actor și pe nepotul Eurition. Unii mirmidoni au emigrat cu Eac, fiul lui Zeus și al nimfei Egina, în insula Egina. Peleus, fiul lui Eac, a mers la Eurition ca să-i ceară iertare pentru uciderea accidentală a fratelui său vitreg Focis. Regele Eurition l-a numit pe Peleus drept succesorul său. Apoi, Ahile, fiul lui Peleus a plecat să participe la războiul troian, fiind urmat de unii mirmidoni, care au dovedit un eroism rămas legendar. Cam atât despre mitul mirmidonilor.

- Aduag amănuntul că acest mit își are o reflectare în fabula esopiană "Calul, boul, câinele și omul".

- Mai am o întrebare: de ce în ghidurile turistice cumpărate de mine în țară și în Grecia nu se amintește faptul că Esop a fost ucis la Delfi?

- Cred că ați pus o întrebare retorică, a fost răspunsul colegului de breaslă, privindu-mă cu duioșie, dar și compătimire.

ORACOLUL DIN DELFI – "BURICUL PĂMÂNTULUI"

Delfi se află la intersecția a trei drumuri de acces: dinspre Gravia, Arahova și Polidrosos, fiind cel mai important nod rutier din Muntele Parnas. Dar, nu din această cauză grecii antici considerau Delfi ca fiind "buricul Pământului". În sprijinul acestei credințe milenare este o interesantă legendă în care se povestește că Zeus a dorit să afle unde se găsește centrul lumii. Pentru aceasta, el a dat drumul să zboare la doi porumbei aflați fiecare la unul dintre capetele universului, iar rezultatul a fost că cele două păsări s-au întâlnit chiar deasupra localității Delfi. Dar, ceea ce a făcut ca Delfi să fie recunoscut ca "buricul Pământului" s-a datorat oracolului lui Apolo, care a fost consultat de locuitori de pe un teritoriu cu raza de peste 1.000 kilometri, al așa – numitei Grecia Mare, cuprinzând vestul Asiei Mici, nordul Libiei, sudul Italiei și cursul inferior al Dunării.

Autocarul "gâfâia" pe serpentinele prăpăstioase ale Muntelui Parnas. Ghida și-a intrat în rol, nu înainte de a ne boxa cu aluzii "sunătoare":

- O să mă refer la oracolul din Delfi, spunându-vă mai mult decât la celelalte grupuri de turiști. Cele mai importante oracole ale Greciei au

fost la Danone – al lui Zeus și la Delfi – al lui Apolo. La Danone răspunsurile lui Zeus se interpretau după zgomotul frunzelor stejarului sfânt sau gunguritul porumbeilor care stăteau pe acel copac sfânt. La Delfi există izvorul Castalia, unde Pitia se purifica. Prezicerile se produceau într-o cameră subterană – "aditon" – a Templului lui Apolo, unde Pitia, preteasa altarului, se așeza pe un trepied din bronz, plasat lângă o fisură în sol, mesteca frunze de laur și inhala vaporii emanați prin acea fisură, până cădea în extaz. Trepiedul era considerat sfânt, aparținând chiar lui Apolo. Răspunsurile zeului veneau prin cuvintele rostite de Pitia, preziceri care aveau, de obicei, forme neclare, enigmatice, sibilnice, iar pentru interpretarea lor se recurgea - contra unei taxe numite "pelanos" - la preoți sau profeți. De multe ori, acești intermediari făceau publice prezicerile Pitiei în amfiteatrul situat puțin mai sus de Templul lui Apolo. Acolo, de exemplu, i s-a prezis regelui Laios că va fi ucis de către fiul său Oedip. Abandonat în munți de către tatăl său, Oedip nu și-a cunoscut părinții. După cum știți, ajuns la maturitate, el și-a ucis tatăl pentru a se căsători cu mama sa Iocasta. Când a aflat adevărul, Oedip și-a scos ochii.

- Un exemplu clasic de prezicere ambiguă se referă la cererea lui Cresus, regele Lidiei, care dorea să știe dacă va fi învingător într-un eventual război cu regatul persan, de care îl separa râul Halis, a precizat istoricul Tocilescu. Pitia a spus: "Dacă Cresus traversează Halis, un mare regat va fi distrus". Cresus a crezut că este un mesaj încurajator, dar a fost înfrânt în război. Atunci s-a

înțeles că, de fapt, oracolul a spus că prin traversarea râului Halis, Cresus își va pierde propriul regat.

- Octavian Paler a remarcat în "Aventuri solitare" că "preoții lui Apolo, zeul luminii și, ca atare, și al clarității au contribuit, poate, cel mai mult la desăvârșirea artei ambiguității", a precizat filologul Grămăticu.

...Am ajuns într-o parcare situată în fața muzeului arheologic din Delfi. La sud - vest, printr-o largă deschidere între două culmi ale Muntelui Parnas se zărea un intrând al Golfului Corint, ce părea foarte aproape. La nord, pe versantul unei alte culmi de munte se cățărau, unele peste altele, muzeul arheologic și o mare parte din vestigiile care mărginesc Calea Sacră a Sanctuarului lui Apolo. La sud - est, se vedea ca în palmă Sanctuarul Atena Pronaia și așa - numitul Gimnaziu.

...Primul obiectiv turistic a fost Muzeul Arheologic din Delfi, o construcție modernă de beton și sticlă, în contrast puternic cu vestigiile arheologice milenare din jur. Surpriză plăcută! Intrarea în muzeu era gratuită în ajunul și în zilele Sfintelor Sărbători ale Paștelui.

Datorită timpului extrem de scurt rezervat vizitei, am parcurs rapid traseul cu sens unic al celor 14 săli.

O oprire a fost în sala XI, unde este expus "omfalos" (n.a. "buricul lumii"), executat din marmură, sub formă semiovoidă și acoperit cu un basorelief, denumit "agrenon", reprezentând o plasă din lână împletită. Forma acestei sculpturi antice dă impresia unei căciuli tocmai potrivite ca

mărime unui titan mitologic, artistul grec dorind, de fapt, să reprezinte tumulul sub care au fost îngropate osemintele balaurului Piton.

Sala XIII adăpostește "auriga" din Delfi, o statuie din bronz, reprezentând un vizitiu de "quadrigae" (n.a. car de curse cu două roți, tras de patru cai). Pe soclul statuii este înscrisă povestea ei. Polizalos, unul dintre fiii lui Deinomides, tiranul Siracuzei a trimis un astfel de car la Delfi în anul 478 sau 474 î.Hr., car care a ieșit învingător. Pentru a perpetua victoria, Deinomides a donat Templului lui Apolo acest grup statuar, din care au mai rămas, în urma cutremurului de pământ din anul 373 î.Hr., numai vizitiul, o bucată din hățuri, câteva fragmente din car și trei picioare de cal. Este considerată capodopera artei grecești din perioada de sfârșit a epocii elenistice și începutul dominației romane. Sculptorul a reușit cu multă măiestrie să reprezinte un câștigător al Jocurilor Pitice, care este conștient că, prin victoria sa, a devenit nemuritor. Artistul a lăsat generațiilor de după el o splendidă imagine - cioplită în piatră - a nemuririi.

Am dorit să aflu numele sculptorului, dar pe soclul ei nu am găsit nicio indicație și nici ghidul nu mi-a fost de ajutor. Tot așa s-a întâmplat și cu grupul statuar, care îl reprezintă pe zeul Apolo conducând o "quadrigae", grup amplasat de împăratul Iustinian pe un arc de triumf din Roma și care, în prezent, a ajuns pe balconul bazilicii San Marco din Veneția: numai numele donatorului este cunoscut. Soarta artiștilor: de multe ori ei rămân anonimi, în timp ce finanțatorii lor ajung în pagini de istorie. Zi-i lume și te mântuie...

CALEA SACRĂ DIN DELFI ȘI... CUM S-A NĂSCUT AFRODITA DIN SPUMA MĂRII

Actuala Cale Sacră din Sanctuarul lui Apolo din Delfi are în componere, nici mai mult, nici mai puțin, decât 95 elemente constructive în timp ce, înainte de ocupația romană, cuprindea doar 69. Parcurgerea acestei căii se face cu harta în față, pentru că, altfel, se riscă ratarea a numeroase relicve arheologice, unele doar sub formă de câteva pietre cioplite, care se înșiră la fiecare pas, de-a dreapta și de-a stânga.

După Muzeul Arheologic, am urcat până la intrarea în sanctuar. Și aici intrarea a fost gratuită. Așa știu grecii să-și promoveze turismul! Ne-am adunat în jurul ghidei pe dalele Agorei Romane, am urcat patru trepte, care reprezintă pătrunderea dincolo de zidul de apărare (n.a "peribol"), din care a mai rămas o treime. La dreapta intrării, câteva pietre marchează conturul soclului statuii Taurului din Corsir, executată între anii 490 și 480 î.Hr. de Teopropos din Egina. Legenda acestui taur este descrisă de Pausanias (n.a. secolul al II-ea): "Un taur și-a abandonat vacile din cireadă și a coborât de la pășune pe malul mării. Cum această ispravă se întâmpla în fiecare zi, văcarul i-a luat urma și a văzut în mare un banc de toni neașteptat de mare. El i-a anunțat pe locuitorii din Corsir, dar aceștia